

Van het Bestuur.

Geachte leden en belangstellenden.

Op de bijzondere ledenvergadering van 9 november j.l. heeft de heer Dinant ten Arve zich teruggetrokken uit het bestuur van de vereniging. Dinant vond het welletjes nu hij de leeftijd van 75 jaar naderde en kan zich nu weer geheel wijden aan het echte historische werk. In aanwezigheid van burgemeester J. Ordelman werd Dinant uitgeluid met een presentje voor de bewezen diensten en een bloemetje voor zijn steun en toeverlaat Willemien.

Dinant was een der mensen van het eerste uur in het bestuur, waarvan hij bijna 4 jaar voorzitter was. In die tijd is er toch zo het een en ander gebeurd. Het ledental verdubbelde tot ruim 110 leden; allerlei activiteiten werden gestart, terwijl ook wordt gewerkt aan de voorbereiding van een tentoonstelling over letterdoeken.

Zoals elke voorzitter had ook Dinant zijn eigen stijl. Van formaliteiten en starre procedures moest hij niets hebben. Ik verdenk hem er nog steeds van dat hij bestuursagenda's zo opstelde, dat het gesprek wel automatisch weer terecht moest komen op stambomen en Ruurlose historie. Want daar lag Dinant's interesse en dat beoefende hij met groot enthousiasme en betrokkenheid. En dat zijn niet de geringste eigenschappen van een mens.

Tegelijkertijd nam ook Henk Lichtenbarg afscheid van het bestuur. Henk is maar vrij kort bestuurslid geweest, maar ook hem danken we voor zijn inbreng en bewezen diensten voor de vereniging. We hopen beide heren nog vaak te zien op de bijeenkomsten en hopen nog wel eens een beroep op hen te kunnen doen.

Als nieuwe leden werden in het bestuur gekozen mevrouw H. Wolsink en ondergetekende. Wij hopen de goede lijn voort te kunnen zetten en de op gang gezette initiatieven verder uit te bouwen.

Het bestuur in de nieuwe samenstelling heeft nog geen gelegenheid gehad om een eigen beleid voor de toekomst te formuleren. Maar wij zullen U uitgebreid op de hoogte houden en hopen op uw kritiek, uw reacties en op uw inbreng. Wij stellen het op prijs zoveel mogelijk leden bij de vereniging te betrekken.

Tot slot nog even een huishoudelijke mededeling. Op dezelfde vergadering werd besloten de contributie licht te verhogen van f.20,- naar f.25,- voor leden en van f.30,- tot f.37,50 voor gezinnen.

Het bestuur wenst U verder alvast Prettige Kerstdagen en een plezierige jaarwisseling.

J. Oonk,
voorz. Olv Reurle.

Informatie over de verenigingsavonden.

14 september 1988: De eerste avond van het nieuwe seizoen werd gehouden in zaal Wieggers in Mariënveld. Helaas waren er deze eerste avond slechts 12 belangstellenden. Na de opening door de voorzitter en de gebruikelijke huishoudelijke mededelingen werd een op de videoband samengevatte film vertoont van de in de jaren 1950 tot en met 1969 in Ruurlo opgevoerde openluchtspelen. In de pauze konden de belangstellenden de aanwezige oude kaarten van de heer F. Toevank bekijken. Aan het eind van de avond konden er nog enkele nieuwe leden voor de vereniging worden genoteerd.

12 oktober 1988: Deze avond werd gehouden in zaal de Keizerskroon te Ruurlo. De belangstelling voor deze avond was groot, gezien het feit dat er maar liefst 36 belangstellenden aanwezig waren. Hiervan konden er aan het eind van de avond 2 als nieuw lid worden genoteerd.

Na de gebruikelijke huishoudelijke mededelingen werd deze avond verder gevuld door de dia-lezing van de heer G.B. Jansen, over het onderwerp: "Luchtfotografie en Archeologie". Tijdens deze ruim 1½ uur durende lezing maakte de spreker duidelijk dat de luchtfotografie heden ten dage een belangrijk deel uitmaakt van het archeologisch onderzoek. Van een hoogte van tussen de 150 en 200 meter kunnen de archeologische sporen zeer objectief duidelijk gemaakt worden. Sporen die voor het menselijk oog op de grond vaak niet meer zichtbaar zijn.

Het unieke aan de luchtfotografie is, dat zij een groot overzicht kan geven, waarbij vaak de structuur en de samenhang van de sporen veel duidelijker worden. De luchtfotografie ten behoeve van de archeologie maakt de sporen zichtbaar door middel van het microreliëf (= kleine hoogteverschillen op de aarde). Dit kan gebeuren door middel van schaduwmarkeringen; overstromingsmarkeringen; grondverkleuringen en gewasverkleuringen. Tegenwoordig wordt hierbij ook vaak gebruik gemaakt van infrarood en zelfs satellieten.

De lezing werd ondersteund door een groot aantal dia's, die het één en ander extra verduidelijkten. Aan het eind van zijn lezing had de spreker duidelijk gemaakt, dat de hedendaagse archeologie, waarin gezocht wordt naar het antwoord op de vraag: "Waar komt de mens vandaan en waar gaat hij naar toe?", zonder de moderne luchtfotografie niet meer mogelijk is.

De spreker mocht na afloop dan ook een warm applaus in ontvangst nemen.

9 november 1988: Ook deze avond werd gehouden in zaal de Keizerskroon te Ruurlo. De avond werd verdeeld in twee gedeeltes. Allereerst werd een bijzondere ledenvergadering gehouden. Hierin kwamen twee punten aan de orde. Allereerst moest in verband met het aftreden van twee bestuursleden, te weten de heer D. ten Arve en de heer H. Lichtenbarg, nieuwe bestuursverkiezingen worden gehouden. De beide voorgedragen nieuwe bestuursleden, mevrouw H. Wolsink en de heer J. Oonk werden door de vergadering met algemene stemmen gekozen. Het tweede agendapunt van deze vergadering was contributieverhoging. Na een discussie wordt besloten om de contributie te verhogen van f.20,- naar f.25,- voor leden en van f.30,- naar f.37,50 voor gezinnen.

Het scheidende bestuurslid, de heer D. ten Arve kreeg ter afscheid lovende woorden te horen van zowel de voorzitter ad interim de heer A.J. van Bremen, als van de aanwezige burgemeester van Ruurlo, de heer J. Ordelman.

Het tweede gedeelte van deze avond werd gevuld door mevrouw mr. R.E.H.M. van Heck met haar lezing "Officier van Justitie, toen en nu". Zij begint haar verhaal met de uiteenzetting van haar opleiding. Vervolgens geeft zij een overzicht van de historische ontwikkeling van de "Officier van Justitie".

In de Middeleeuwen kende men nog geen scheiding tussen strafbare feiten in strafzaken en burgerzaken. Ook waren toen "laakbare handelingen" nog strafbaar. De benadeelde moest vroeger zelf het strafbare feit aanhangig maken d.m.v. een klacht. Van enige rechtsgelijkheid was toen nog geen sprake. De verdachte kon zijn onschuld bewijzen d.m.v. de onschuldseed of door eedshelpers.

Langzaam maar zeker begon er echter lijn in de strafzaken te komen. Zo kwam er een eerste rechtscollege, de "Vier-schaar" geheten. Ook werden er mensen vanuit de burgerij aangewezen, die eigenlijk de voorlopers van de Officier van Justitie werden.

Na de Franse bezetting in 1811 kwam er een eind aan de bovenstaande rechtspraak. De franse wetboeken werden hier ingevoerd, evenals het franse rechtssysteem. Er werd toen een onderscheid gemaakt in 3 soorten strafbare feiten, te weten: Crime (=misdrijven); Deli (=wandaden) en Contra Vachon (=overtredingen). Na het vertrek van de Fransen bleef het rechtssysteem gehandhaafd, totdat in 1838 de nieuwe Wet op de Rechterlijke Organisatie werd ingevoerd. Deze wet is tot op de dag van vandaag herhaaldelijk aangepast.

De hoofdtaak van de Officier van Justitie bestaat heden ten dage uit 4 gedeeltes. Dit zijn: Handhaving van de wetten; Opsporing van strafbare feiten; Vervolgiging van strafbare feiten en Ten uitvoerleggen van straffen. Daarnaast heeft de Officier van Justitie nog een aantal "bijtaken".

Aan het eind van de lezing kwamen er nog diverse vragen vanuit de aanwezigen, die door mevrouw van Heck werden beantwoord.

Ondanks het feit, dat het onderwerp "zware en taaie" stof bevatte werd een en ander door de spreker op een duidelijke en begrijpelijke manier uitgelegd. Zij werd dan ook door de aanwezigen bedankt met een warm applaus.

Het WALD-project.

Het WALD-project is een initiatief van het Staring Instituut in Doetinchem. De bedoeling is over de periode van een aantal jaren het encyclopedisch woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten door middel van 8 delen te laten verschijnen.

Het 1e deel verscheen in 1984 en heeft als titel "De Mens en zien Huus". In het najaar van 1987 kwam het 2e deel uit met als titel "De Mens en de weerld". Schrijver van het WALD is Dr. A.H.G. Schaars, die als dialectoloog verbonden is aan het Staring Instituut. Hij wordt daarbij ondersteund door tientallen werkgroepen.

Het aan het eind van de jaren '70 opgerichte Staring Instituut wil het eigen gezicht van de Achterhoek en Liemers met behulp van werkgroepen bestuderen en vastleggen. Ook wil het ertoe bijdragen dat de mensen in Oost-Gelderland zich bewust worden van hun eigen cultuur in de ruimste zin van het woord.

Het WALD-project wordt gesponsord door de Oost-Gelderse RABO-banken, die hiermee hun betrokkenheid willen onderstrepen met de plaatselijke gemeenschappen. En de taal is één van de belangrijkste bindmiddelen van die gemeenschappen. Streektalen zijn een stukje identiteit van een bepaalde streek. De overheid beschermt weliswaar typische streekenmerken, zoals boerderijen, kerken, molens huizen en zelfs landschappen, maar met streektalen houdt zij zich niet bezig. Voor de betreffende RABO-banken de kans om door een financiële bijdrage een stuk cultuurbezit te behouden.

De RABO-bank Ruurlo wil daarom langs deze weg een beroep op U doen. Omdat er nog een behoorlijke voorraad van deel 2 aanwezig is, wordt de uitgave van deel 3 vertraagd. Heeft U nog geen kadotje voor Sinterklaas of Kerstfeest? Bij de RABO-bank Ruurlo zijn nog circa 20 boeken voorhanden, die zullen worden verkocht voor de speciale prijs van f.15,-.

Zorg daarom dat U er tijdig bij bent. Bij voorbaat onze hartelijke dank.

RABObank Ruurlo.

Wanneer we dan kortgeleden op de televisie de documentaire over het 100 jarig bestaan van de Nederlandse Heide Maatschappij hebben gezien, weten we ook dat deze maatschappij indertijd in eerste opzet dezelfde doelen nastreefde met daarnaast ook een economisch doel. Hiermee is er, hoewel toen nog niet bewust en opzettelijk zoals wij dat thans beoordelen, eigenlijk een eerste stap gezet op de waarschijnlijk nog zeer lange weg van herstel van de ooit aanwezige veelvormige flora en fauna, uiteraard voorzover onze hoge productie-eisen het toelaten.

Blijkens de eerderevermelde documentaire heeft zich deze combinatie van werkverschaffing als bijdrage in de sociale voorzieningen en het streven naar hogere productie, zelfs nog in de 30-er jaren van deze eeuw noodgedwongen nog eens moeten herhalen. In plaats van de grote stille heide, hebben we daaraan de uitgestrekte monocultures van veel buitenlandse boomsoorten, zoals lariks, douglas en fijnspar te danken, die sneller dan eik, beuk en grove den een behoorlijke productie geven. Voordat deze bomen echter tot volle wasdom zijn gekomen, zijn de inzichten en daarmee de waardeoordelen al zo sterk veranderd, dat men hiervoor maar weinig waardering meer opbrengt. Op deze manier wordt de planning voor de langere termijn voor de bestuurlijke organen wel bijzonder moeilijk. Om nog eens duidelijk te schetsen hoe natuurlijk de parkbossen van de landgoederen destijds werden aangelegd - en hoe het nu voor de recreatie wenselijk wordt geacht - wil ik woordelijk de beschrijving weergeven, die een voorloper van onze tegenwoordige V.V.V. Ruurlo in 1917 van "de Meene" en aansluitend bos gaf. Zij prezen hier Ruurlo als een mooi vakantie- en woonoord. Er was toen ook nog geen sprake van snelgroeiend hoogproductief bos uit economische motieven.

De bosschen bij dorp en kasteel.

"Pilaren die 't verwulfsel torst
van levend groen en levend goud.

Wel noemde U Neerlands dichtrenvorst:

Een kerk van ongekorven hout."

Om de hooggeroemde Meene te bereiken slaan we den lommerrijken grazigen landweg in bij Pension de Graaff (nu garage). Deze weg, de Binnemanslaan, brengt ons in 5 minuten over de spoorlijn in 't bosch dat Ruurlo's trots is en de liefde van zijne bezoekers. Eeuwenoude beukenstammen waaraan nimmer de bijl is geweest met een zoo dicht loover, dat het midden op een Julidag nog halfduister blijft; reuzenarmen op alle stammen, die door, over en langs elkaar schieten, elkaar omklemmend, soms vergroeid tot een enkel lichaam; hier geweldige wortelgestellen waar drie, vijf of acht boomen tegelijk hun ontstaan opnemen; d'ar een reus die zijn armen dwars door een natuurgenooot liet heengroeien. Daarbij een altijd groen onderhoud van hulst en varenkruid en een ruig begroeide bodem waar de voet in veert, met opslag van beukenlootjes in een bed van mos.

Heerlijk te dwalen door 't schemerlicht van dit woud met den zacht suizende wind in de hoge toppen, den wildzang aan den woudzoom. In 't bosch zelf wordt de stilte alleen verstoord door 't geschreeuw van een specht en 't geritsel in 't dorre blad langs de paden, van een egel of een eekhoorn.

Hier en daar staan banken en steenen paddestoelen. Bij één dier banken in den boschrand die een schoon uitzicht geeft over de weiden naar het kasteel, staat een reuzenbeuk. Het is een boom wiens wortelgestel een achttal stammen omhoog schiet en in den volksmond "de Drêjmölle" heet.

Langs het pad door de boschwei komen we in een deel van het bosch dat Kleine Meene wordt genoemd. Aan het hoofdpad dat naar de houten brug over de beek leidt vinden we rechts den zoogenaamden "Waterboom". Dit is een driestam die in zijne okselholte altijd 3 à 4 dl water bevat, zelfs in de droogste zomers. Schept men het water er uit dan komt het er spoedig weer in. De vogels in buurt kennen den boom; zij komen er hun dorst lesschen.

Over de beekbrug gaan we nu het Ravenbosch in; dit is een mastbos met exemplaren die zonder een enkele bocht te vertoonen wel 25 meter hoogte bereiken. Eén reuzenmast steekt als een koning boven al het hem omringende uif; onze jeugd betitelt hem minder verheven als "de Paraplu". De bodem waarop de masten staan is bijna één enkel veld van blauwe boschbessen. Aan de overzijde van den lokaal-spoorweg die zich schilderachtig door de dennen slingert, ligt het "Sophiapark".

Dit is een schoone aanleg met prachtige boomgroepen van sparren, beuk en dennen. Ook komt de kastanje met eetbare vruchte hier veelvuldig voor. Aan den zuidwesthoek verlaten we het park, niet ver van het westelijk uiteinde van de breede laan voor 't kasteel. We genieten weer van den doorkijk dier wijde zuilenrij met het kasteel zelf op den achtergrond, gaan dwars over den straatweg en nemen den grazigen Ouden Vordenschen landweg die naar het met zware beuken beplante deel van den Hengeloschen kunstweg leidt. Achter dien landweg ligt de Kweekerij waaruit de bosschen steeds van nieuwen aanplant worden voorzien. Deze kweekerij is een interessante wandeling. Bij de zware beuken van de Hengeloschen kunstweg staan we aan een viersprong. Dwars over gaan we nu naar den Zelhemschen landweg en van hier door de dennenlaan rechts naar den Doolhof. De Zelhemsche weg zelf gaat midden door het windmolenveld. De Doolhof is een kunstig aangelegd wernet van boschwegen, alle rechthoekig op elkaar en tenslotte uitkomende op een pleintje met een bank.

Hoewel van geheel andere natuur dan de Meene, is 't Windmeuleveld even aantrekkelijk. 't Is het land van de Juniperus of Jeneverbesstruik, die hier in de grilligste vormen een zacht golvend terrein bedekt. 't Is een woeste eenzame streek waarop als rotsblokken rusten de cypresachtige reuzenstruiken die hier en daar een hoogte van wel 4 meter bereiken bij een omvang van wel 10 à 15 meter. Slechts weinig hoge dennen steken als oriënteerpalen boven dezen somberen natuurlijken doolhof uit. Alleen een kleine hoogte, het Molenplateau, is dicht met loofhout bewassen. Vooral bij avond als de maan haar zilver over de struiken laat vallen en lange schaduwen dit geheimzinnig oord met spookgestalten schijnen te vullen, heeft het veld een fantastisch voorkomen. Een deel van dit veld aan de overzijde van den Zelhemschen weg, bekend onder den naam van de Heuveltjes, is zeer bekoorlijk en een veel bezocht plekje; 't is als het ware voor picknicks geknipt.

Teruggaande naar de laan keeren we rechtuit langs de Meene en de Binnemanslaan, rechtsom langs het kasteel, naar het dorp terug.

Uit bovenstaande beschrijving valt te concluderen dat een deel van de oude beplanting, zoals de Meene, zeker al in de eerste helft van de 18e eeuw, mogelijk door de Schimmelpennincks (1686-1724) is aangelegd en de andere bossen geleidelijk aan op de eerder omschreven wijze zijn uitgevoerd. Hoogstwaarschijnlijk heeft de verdeling van de Markegronden er toe bijgedragen dat één en ander op veel grotere schaal werd uitgevoerd.

Gezien het feit, dat de wind-, koren- en oliemolen "Agneta" eerst in 1849/1851 aan de Borculoeweg werd gebouwd mag men aannemen, dat de molen in het Windmeuleveld tot die tijd nog voldoende wind kon vangen en niet gehinderd werd door de bossen in de ^{verre} vroeër omtrek, zoals wij die nu kennen.

Wanneer later, als gevolg van de cycloon in 1925 de Meene nogal veel schade heeft opgelopen en ook door veroudering sommige bomen omvallen, gaat men op een gegeven moment, mede onder invloed van in de bosbouw op gang komende tendenzen, naar meer rationeel denken en werken, en het prachtige oude parkbos vellen en herbewossen. Het ligt dan voor de hand dat men voor een snel en bovenal rechtgroeiende boomsoort kiest, die bovendien weinig tussentijdse kosten eist voor bijvoorbeeld het snoeien van zware takken.

Doch keren we nu nog even terug naar het begin van de 19e eeuw. We komen dan via de overwaaiende ideeën van de Franse Revolutie en de periode dat Napoleon ook in Nederland zijn invloed uitoefende in een stroomversnelling terecht. Er komen veranderingen op maatschappelijk en sociaal gebied. Het blijft echter voor de platelandsbevolking, zeker in onze streken, echter nog sukkelen. Ook na de verdeling van de Markegronden en de goedbedoelde pogingen van onder andere de bewoners van de "Wildenborch" komt de boerenbevolking nog maar nauwelijks aan een bestaansmogelijkheid. Ze blijven te afhankelijk van de opbrengsten van hun over 't algemeen verarmde gronden, die bovendien nog dikwijls geteisterd werden door overstromingen, droogte of andere calamiteiten van natuurlijke oorsprong. Ook de onderlinge verbindingen zijn vaak zo slecht, dat men zich maar moeilijk kan verplaatsen. Gelukkig komt er langzamerhand overal belangstelling voor het onderwijs op gang, die veel belovend is voor de ontwikkeling. Doch ook hier gold de moeilijkheid, dat men 's zomers de kinderen al op jonge leeftijd nodig had om te helpen bij de werkzaamheden en dat ze 's winters slechts met grote moeite over de vaak erbarmelijke slechte wegen de school konden bereiken. Het was dan ook al een hele verbetering toen er hier en daar enigszins verharde wegen werden aangelegd en er meer aandacht aan de afwatering werd geschonken. Dat er in de "Ach-

terhoek" toch al verschillende mensen waren, die vanuit hun vooruitgeschoven positie op maatschappelijk en bestuurlijk gebied over de grenzen van het eigen en strikt plaatselijk belang heenkeken, moge blijken uit de aanleg van de harde weg van Zutphen over Vorden, Ruurlo, Groenlo en Winterswijk tot aan de Duitse grens. Hiermee werd ook het Ruurlose Broek enigszins bereikbaar en kwamen daar geleidelijk aan mogelijkheden tot enkele ontginningen.

Een schitterend staaltje van samenwerking tussen verscheidene plaatsen, waarbij zelfs de provinciegrens werd overschreden, werd in 1859 te Ruurlo met een voor die tijd enorm feest, tot een waardig einde gebracht. Toen werd namelijk de "Hummelo Enschedese Kunstweg" (afgekort tot H.E.K.) geopend. Deze weg, hoewel aan de eisen van deze tijd aangepast, bestaat nog steeds. De bij dat feest betrokken muziekkorpsen waren de aanleiding tot de oprichting van "Sophia's Lust" een paar jaar later.

In die tijd komt door de uitvinding van de stoommachine ook langzamerhand een enkele spoorlijn, vooral in het westen, tot stand. Ook werden de stoommachines steeds meer ingeschakeld ter vervanging van menselijke arbeid. Dit was voor bijvoorbeeld de weverijen een grote vooruitgang, doch al gauw bleek dat de levensomstandigheden voor de arbeiders daardoor niet direct verbeterden. Er kwamen evenwel mogelijkheden voor kleine ondernemingen, zodat ook hier in de streek verscheidene spoorlijnen voor grotere afstanden en tramlijntjes voor kleinere afstanden werden aangelegd. Hierdoor leken er voldoende mogelijkheden geschapen om ook hier de lang uitgebleven ontwikkeling en welvaart te verkrijgen. Toch gaan er rond 1880 door de nood gedwongen of om godsdienstige redenen veel Achterhoekse boerenfamilies emigreren naar Amerika en Canada.

Wanneer eind 19e en begin 20e eeuw het idee van het gezamenlijk ondernemen van bepaalde activiteiten hier begint door te breken, komen er meer mogelijkheden tot ontwikkeling van het bedrijf. Als dan de kunstmest ook nog zijn intrede doet als aanvulling op de stalmest, kan men zelfs aan ontginning en uitbreiding gaan denken. Daarvoor ontbrak echter bij velen de financiële reserve en leek de Coöp. Raiffeisenbank (boerenleenbank) de oplossing te brengen. Als daarnaast de Coöp. Zuivelfabrieken en enkele particuliere bedrijven voor een betere verwerking van de aangeboden melk gaan zorgen, kwamen er betere afzetmogelijkheden. Er kwamen daarnaast ook allerlei verenigingen die de belangen van de plattelandsbevolking gingen behartigen, onder andere door het geven van voorlichting. Al deze maatregelen en activiteiten die vaak door de overheid werden ondersteund, leken genoeg waarborgen te bieden voor een gestage groei en ontwikkeling van de boerenbedrijven. Toch ging het allemaal nog niet zo voorspoedig als men dacht. Er deed zich namelijk een enorme uitbreiding voor van nieuwe bedrijfjes op de "ontginningen", die soms zelfs ten koste gingen van de aanvankelijke grootte van het oude bedrijf en een zodanige versnippering van landbouwgrond veroorzaakten, dat men toch moeilijk kon concurreren met de invoer uit het buitenland. Met name Amerika en Canada hadden zodanige rationalisatie door middel van mechanisatie tot ontwikkeling gebracht, dat men in korte tijd grote oppervlakten en hoeveelheden met minimale inzet van dure menselijke arbeid kon bewerken en oogsten.

Eerst wanneer men in het begin van de 60-er jaren hier de waterbeheersing en de ruilverkaveling met subsidie van de overheid begint aan te moedigen en de mechanisatie en chemische bestrijding van onkruiden, insecten en plantenziekten op gang kwam, vond er een stroomversnelling plaats in de ontwikkeling van de agrarische bedrijven. Deze ontwikkeling is nog zo recent, dat ik hier verder niet over hoeft uit te wijden. De keerzijde ervan was, dat vele kleine bedrijven moesten worden opgeheven. Hoe zich daarna het platteland en met name de omgeving van Ruurlo en het Ruurlose Broek heeft ontwikkeld, kan een ieder zelf aanschouwen. Ook het in samenwerking met de Rabobank te Ruurlo uitgegeven boek "Ruurlo door de jaren heen" geeft een aardig beeld van de ontwikkeling van Ruurlo in de laatste 100 jaren.

Als climax en voorbeeld van deze ontwikkeling mag ik U verwijzen naar het artikel in "Contact" voor Ruurlo en omgeving van 30 juni 1988, waarin een foto is opgenomen van de familie Blikman met hun koeien Sonni I en II, die op de Nationale Rundveemanifestatie van 18 juni j.l. in Utrecht, respectievelijk tot kampioen en reserve kampioen werden uitgeroepen, vanwege hun prestatie als melkkoe en kwaliteit van lichaamsbouw.

Dat ook deze ontwikkeling in de agrarische bedrijven een keerzijde lijkt te hebben moge blijken uit een artikel in de Graafschapbode van 24 juni 1988, waarin de mening wordt weergegeven van een commissie landbouwproblematiek, waarin onder andere Sicco Mansholt zitting had.

Wij kunnen in elk geval met voldoening vaststellen dat Ruurlo en het Ruurlose Broek nog steeds in de "Achterhoek" liggen, maar met hun bedrijven kunnen wed-ijveren met de beste ter wereld en dat niet alleen op het gebied van het melkvee. Hoewel ik nu mijn artikel zou kunnen beëindigen, aangezien hiermee de ontwikkeling van "Oerwoud tot welvarende plattelandsgemeente" in grote lijnen is geschetst, wil ik toch nog even de bosaanleg in de periode van de monoculturen van snelgroeïende, rechte bomen in verband met de Meene nader bekijken.

Als wij nu vanaf de Binnemanslaan over het spoor wandelen, dan hebben we over de weide links nog steeds een prachtig uitzicht op het kasteel en omgeving, maar rechts kijken we boven ons tegen een weliswaar "groene" wand, maar beneden zien we een donkere massa van kaarsrechte stammen, die geen straaltje licht of leven op de grond toelaten. Toch zou ik niemand iets willen verwijten, want dit bos voldoet geheel aan de eisen van rationeel bosbeheer, namelijk met zo weinig mogelijk inzet van arbeid en kapitaal streven naar een hoogst mogelijke opbrengst in produkt en prijs. Ongetwijfeld zouden de meeste adviseurs van toen ongeveer hetzelfde hebben aangeraden. En toch..... wat jammer.

Als we nu het donkere pad in lopen dan ervaren we al spoedig de kilheid van het rationele denken en dat destemêr als men tussen de sparren hier en daar de restanten ziet liggen van wat eens mooie zandstenen banken geweest zijn, die elke wandelaar als het ware uitnodigden om even te genieten van het bos, zoals dat indertijd door de V.V.V. werd beschreven.

Hoewel wij als "Historische Vereniging Old Reurle" ons eigenlijk alleen willen bezig houden met de geschiedenis van Ruurlo en omgeving, in al zijn facetten, tot zo begin 20e eeuw, ben ik in verband met de ontwikkeling van het platteland al even naar het heden doorgereisd. Ik wil dan nu ook nog even een kijkje nemen in de toekomst.

Allereerst dan onze "prachtige Meene" van weleer. Ik hoop dat men er binnen niet al te lange tijd toe zal besluiten om de fijnspar te vellen en men door een gevarieerde implant van loofhout, dat door geselecteerde zaadwinning tegenwoordig toch aan hogere eisen voldoet dan vroeger mogelijk was, zal proberen een goede basis te leggen voor een bos dat te zijner tijd het natuurpark van weleer zal benaderen, en daarmee zal voldoen aan de recreatieve eisen, die men thans overal stelt. Daarnaast zal het bos door een betere kwaliteit voldoen aan de eisen, die men toch om redenen van economisch verantwoord bosbeheer mag stellen.

Hiermee kom ik dan op een geheel ander onderwerp, dat toch met het bovenstaande verband houdt. Op 29 januari 1987 besprak de Gemeenteraad van Ruurlo een ontwerp dat de Ruimtelijke Ontwikkeling na 1990 betreft. Volgens het streekplan van de Provincie zal Ruurlo na 1990 ongeveer 380 woningen mogen bouwen. De voorkeur van de Raad gaat hierbij voorlopig uit naar de lokatie tussen Binnemansdijk, spoorlijn, zwembad en Wiersseweg. Uit een oogpunt van alleen woningbouw zeer begrijpelijk en met de kortste afstand naar het Gemeentehuis, dus rationeel. Maar onze tijd vraagt naast rationele ook recreatieve voorzieningen en daar speelt Ruurlo de laatste jaren behoorlijk op in, door middel van haar Gemeentehuis "Kasteel Ruurlo" en de Doolhof, één en ander omringd door mooie bossen, waarin wandel- en ruitersporen zijn aangelegd.

Gesteld nu dat de Meene te zijner tijd weer zou worden bebost als hierboven omschreven, maar dat er inmiddels aan de overkant van de spoorlijn zo'n 380 woningen zijn gebouwd, waarin ruw geschat toch zo'n 1000 mensen komen te wonen. Wat ligt er dan meer voor de hand dan dat men de kinderen in het bos laat spelen en ravotten, want hier komen geen auto's. Ideal. Ook honden en katten kunnen hier worden uitgelaten, om maar niet te spreken van het achtergelaten afval.

Enfin, van het parkbos met een rijke variatie aan dierlijk en plantaardig leven en de mogelijkheid tot een prettige rustgevende wandeling kan dan nauwelijks nog sprake zijn. Mogelijk zie ik het te somber, maar kijk U eens naar de huidige functie van pension de Graaff. Ongetwijfeld heeft men zich indertijd een heel andere voorstelling van de toekomst van dit gebouw gemaakt en zijn de inzichten daarover nu ook geheel anders.

Wat is de entree van Ruurlo toch mooi als men de gemeente binnekomt vanaf Zutphen Hengelo (G) en Zelhem, en deze wegen zich verenigd hebben tot de grote oprijl naar het kasteel, thans gemeentehuis, met het schitterende park daaromheen. En ook het laatste gedeelte van deze laan naar het dorp met rechts de bomenrij naar het station en verderop het uitzicht op de eerste bebouwing en de katholieke kerk en links twee schitterende boerderijen in hun passende omgeving. Tenslotte heeft men dan nog een schitterend uitzicht op het van ouds bekende hotel Avenarius en de paar oude villa's in de bocht, die ook de moeite van bewaren waard zijn.

Doch ook de binnenkomst vanuit de richtingen Barchem of Zieuwent met hun prachtige bebossing aan weerszijden is de moeite waard. Komt men echter vanuit de richting Borculo is de entree minder uitnodigend. Hier zou mogelijk door passende nieuwbouw en parkaanleg de aantrekkelijkheid van Ruurlo - in 't bijzonder voor de natuurliefhebbers - kunnen worden verhoogd.

Edoch - regeren is vooruitzien. En dus moeten er plannen gemaakt worden voor de toekomst. Maar er is ook een gezegde: "het Heden wortelt in 't verleden, het Nu bepaalt wat worden zal."

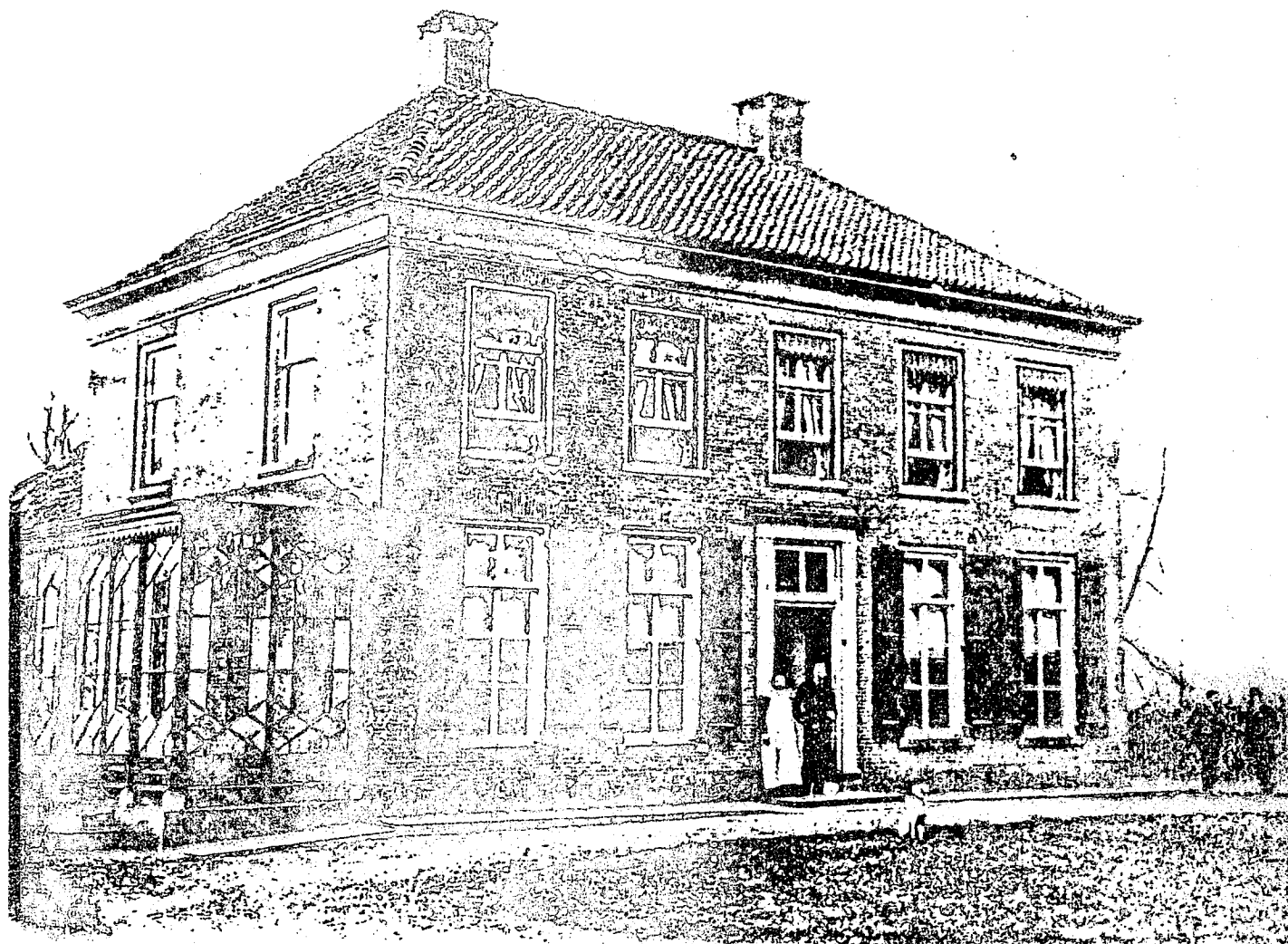
Wij van "Old Reurle" zijn vooral geïnteresseerd in de wortels van Ruurlo, maar omdat we in het Nu leven kan en mag de toekomst ons niet onverschillig laten. Dit is dan ook de reden, dat ik ooit aan dit artikel in ons kwartaalschrift ben begonnen.

Overigens benijd ik geenszins de bestuurders van Ruurlo, die de plannen voor onze Ruurlose bevolking moeten vaststellen en te zijner tijd ook uitvoeren.

Want naarmate de bevolking groeit en de begrippen "welvaart" en "welzijn" een steeds ruimere betekenis krijgen, zal het moeilijker worden om nu reeds te bepalen en plannen te maken voor de eisen, die men straks zal gaan stellen.

Daarom in verband met de geplande woningbouw:

"Bezint eer ge begint".

PENSION „DE GRAAFF“ RUURLO.

Hummelo-Enschedeese Kunstweg (deel 2).

Het in intensiteit en omvang toenemende verkeer deed allengs de behoefte aan omleggingen om de verschillende plaatsen (doen) gevoelen. Ook de verdere uitbouw - verbreding en waar nodig rechttrekking - was en is noodzakelijk. De gemeenschap is daardoor als het ware in een stroomversnelling geraakt.

In 1962 werd de rondweg om Neede aangelegd, een tijdstip dat vervroegd werd door de beschikbaarstelling van de gronden voor deze weg door de ruilverkaveling Neederberg. Deze omlegging werd in 1969 van een asfaltbetondeklaag voorzien. De kosten waren in totaal ruim 1 miljoen gulden.

Hierna volgden de omleggingen om Hengelo en Vorden, weer begunstigd door de beschikbaarstelling van een deel van de grond hiervoor door de ruilverkaveling Warnsveld. In 1970 werden beide rondwegen in gebruik genomen. De kosten hiervoor bedroegen ruim 2 miljoen gulden. Voor het tussen de rondwegen Vorden en Hengelo gelegen wegvak was de aanleg van een vrijliggend rijwielpad een reeds lang gekoesterde wens. De gronden hiervoor konden voor een belangrijk deel eveneens uit de ruilverkaveling Warnsveld worden verkregen. Het is voor dit weggedeelte echter niet tot de voorgenomen aanleg van een rijwielpad gebleven. De gehele weg is gereconstrueerd, verbreed en gestroomlijnd. De kosten hiervoor bedroegen 2 3/4 miljoen gulden.

De kroon, althans wat definciële consequenties betreft vormt de rondweg om Borculo. Hier waren het "Berkel"-werken, waardoor veel grond vrij kwam, welke voor de toekomstige rondweg kon worden gebruikt en welke de aanleg hebben versneld. De kosten van deze omlegging, welke in 2 fasen heeft plaats gehad, met het daarin opgenomen viaduct bedroegen bijna 5 1/2 miljoen gulden.

In 1971 werd de Kruisbergse weg van de gemeente Zelhem in eigendom, beheer en onderhoud overgenomen. Nadat dit weggedeelte in 1975 gereed was gekomen, was een goede verbinding tot stand gebracht van Doetinchem over Hengelo naar de Rijksweg Vorden - Zutphen. Het enige knelpunt in deze weg was tot dusverre nog de kom van Keijenburg. Met de ingebruikneming vandaag van de rondweg om Keijenburg behoort ook dit knelpunt tot het verleden en heeft voorlopig een afbouw van de weg Doetinchem - Vorden plaats gevonden. De kosten van beide werken tezamen belopen ruim 5 miljoen gulden.

Men kan dus zeggen, dat er in de afgelopen 15 jaren hard aan de weg is getimmerd. En men hoopt in de komende jaren daarmee door te gaan. Zo staat op het programma om verbeterd te worden de bochten in de weg van Zelhem naar Hummelo. De meesten van U zullen deze bochtige maar landschappelijk mooie weg wel eens bereden hebben, al was het maar om eens lekker te gaan eten in de "Gouden Karper" te Hummelo. Het is de bedoeling langs de bestaande weg met zijn fraaie bomen een vrijliggend rijwielpad aan te brengen en enkele bochtverbeteringen uit te voeren, zodat het landschappelijk aanzien zo weinig mogelijk zal worden aangetast. Aansluitend op het eindpunt van deze weg in Hummelo ligt de aanleg van een rondweg om Hummelo naar de Keppelse weg in het voornemen. De gronden, nodig voor de aanleg van dit laatstgenoemde werk zijn inmiddels aangekocht. Beide werken komen voor op het vigerend urgentieplan van de provincie.

Meer in de toekomst gaan er gedachten uit naar de doortrekking van de weg Hummelo - Zelhem, om laatstvermelde plaats heen naar de Ruurlose weg.

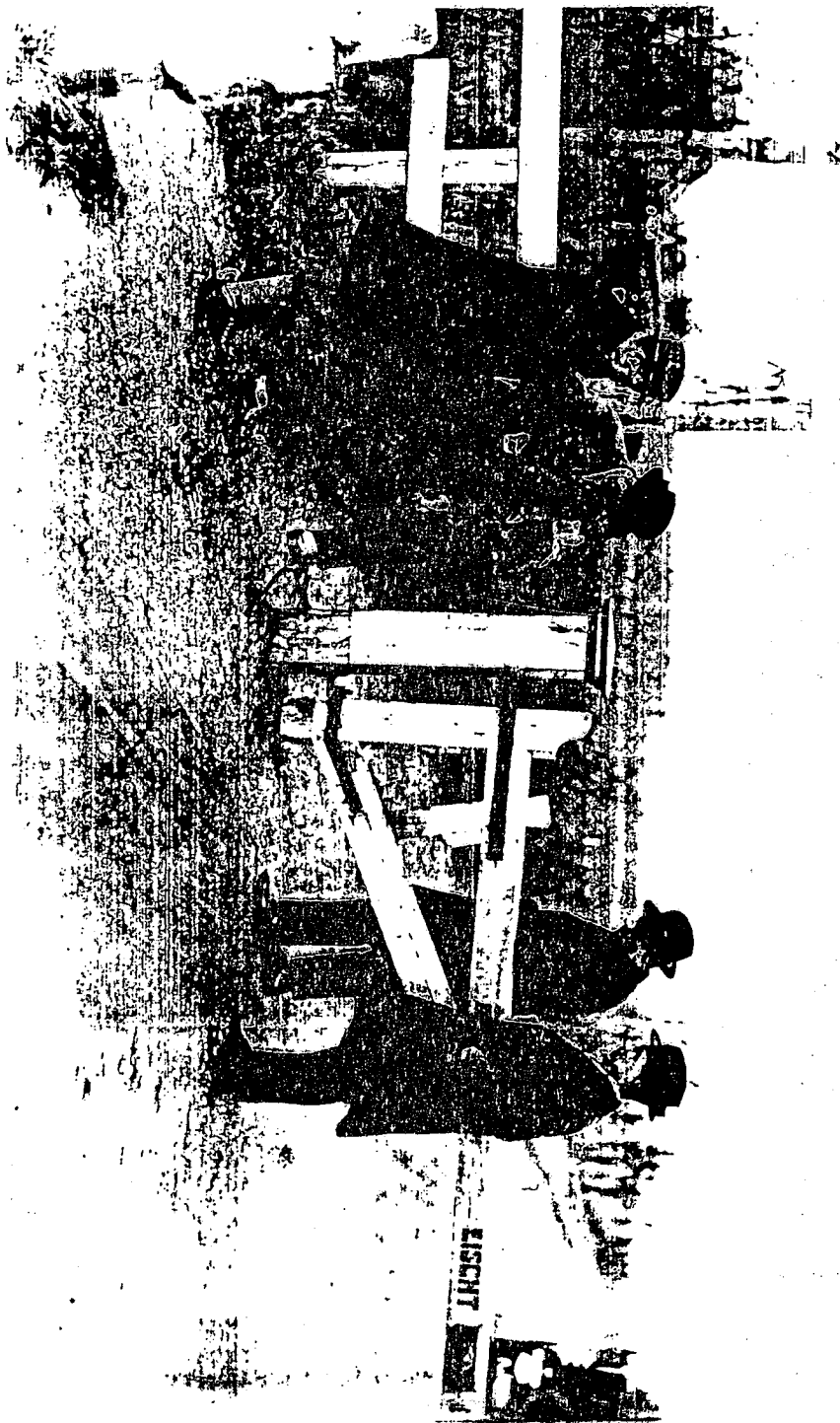
Men zal zich afvragen waar de weggemeenschap de geldmiddelen vandaan haalt voor het uitvoeren van al deze werken, waar tientallen miljoenen guldens mee gemoeid zijn. Het antwoord daarop is: door het aangaan van vaste geldleningen.

Terwijl de gemeenten tot voor kort aan een kapitaaldistributie onderworpen waren bij het doen van investeringen, konden instellingen als de H.E.K. vrij op de kapitaalmarkt lenen ter voorziening in hun geldelijke behoeften. De jaarlijkse kosten van onderhoud, de renten en aflossingen en de overige jaarlijkse terugkerende uitgaven worden voornamelijk verkregen uit provinciale uitkeringen ingevolge de wet uitkeringen wegen, terwijl het uiteindelijk overblijvend tekort door de gemeenten wordt bijgedragen in verhouding tot de weglengte in ieder der deelnemende gemeenten gelegen.

De regeling van het bestuur van de gemeenschap is door de jaren heen dezelfde gebleven. Een algemeen bestuur, bestaande uit 2 leden uit elk der deelnemende gemeenten (raadslid of burgemeester) en een dagelijks bestuur, bestaande uit 3 leden, welke bestuursorganen worden bijgestaan door een thesaurier-secretaris en een opzichter.

Lochem, 7 juni 1977.

Volgens een bericht in de Ruurlosche Courant d.d. 21-1-1930 werden de
tolhekken op 18-1-1930 uitgegraven, nadat ze reeds sedert 1-1-1930 hadden
open gestaan.

Tho Vente in Ruurlo is zeer oud. Het werd al in 1395 vermeld als "dye Veent" en was een horig goed resorterende onder het hof te Lochem (1). Circa 1450 werd dit erf geschreven als "defente" waarvan 3 gulden, 1 varken, 1 molder koren en 3 stuivers werd afgedragen aan de hertog van Gelre (2).

De oudst bekende bewoner op dit goed is Willem tho Venthe, die in 1460 vijf "groten" van het goed "Vent" betaalde aan tynsgeld (=pachtgeld) (3). Willem huwde Alyt die op het goed Hissynck bij Baak geboren was. De rentmeester schreef: "ind ick verstaet dat sy horen sall in den hoff toe Baicke", met andere woorden Alyt was horig aan het hof Baak.

Deze rentmeester was belast met het onderzoek naar de horige personen en goederen in Ruurlo en hield daarvan een boek bij, genaamd: "Visitatiebouck der horige luyden". Dit boek uit 1488, precies 500 jaar geleden geschreven, vermeldde: "Venthe is eyn volschuldich guet mynens genedigen heren horende inden hoff toe Lochem". Het goed was dus tenvolle tot alle hofdiensten verplicht. Willem tho Venthe en Alyt hadden kinderen genaamd: Lubbert, Katryna en Engele. Lubbert huwde Lubberich, een vrouw geboren op het goed ten Knuve. Zij hadden de kinderen: Willem, Evesse, Luycken en Johan.

Katryna tho Vente huwde "eynen man geheiten Sachtlene wonnende by der Marspoirte bynnen Zutphen in plecht met den scheppen te varen".

Van Engele tho Vente werd in 1488 opgetekend dat zij in Zutphen woonde en met de "scroder" (kleermaker) Johan Luessynck was gehuwd.

De bouman (=pachtboer) op het goed die Venthe was in die tijd Lubbert then Knuve waarvan vermeld werd, dat hij hofhorige was omdat zijn moeder geboren was op de Haer of het goed Luttike Luessinck. Lubbert then Knuve huwde Alyt van het goed Hagenbeck en zij hadden 8 kinderen, te weten: Lumme, Hille, Lubbert, Jutte, Johan, Gertken, Derick en Evesse.

Lubbert had 3 zusters genaamd: Stijne, Mechtelt en Gertken.

Stijne was geboren op het goed Hagenbeck, huwde Gert Schomaker en woonde in Borculo.

Mechtelt woonde bij Elschaete in de Wyrse in het kerspel Vorden en huwde Ailbert toe Wolschenhuys.

Van Lubbert then Knuve, bouman op tho Venthe werd vermeld: "item Lubbert is doetgeslaegen vanden vyanden anno 1489" (4).

Genoemde Lubbert tho Venthe, gehuwd met Lubberich, had een zoon Willem. In 1509 bevrijdde de hertog van Gelre Willem de Venst uit de horigheid en maakte hem tot zijn dienstman, zonder echter de staat van zijn goed te wijzigen. Hij werd aangesteld als richter te Ruurlo en volgde richter Wolter van Oelde op, omdat Wolter wegens "onmachticheit syns lijfs" niet langer het richterampt te Ruurlo kon uitvoeren (5).

In de 16e eeuw verkochten de Ruurlose geërfden tal van goederen uit hun markten behoeve van de kerk te Ruurlo. Zo verklaarde Willem die Venst, dat hij in 1524 een rekening had ingezien waarin stond dat de geërfden van Ruurlo aan Johan van Diepenbrock, heer van Harreveld, een stuk land aan de Zegendijk gelegen, hadden verkocht voor 100 gulden ten behoeve van de kerk te Ruurlo. In 1559 maakte Willem tho Venthe met vele erfgenamen van het kerspel Ruurlo bekend dat zij "tot opbouwens der kercken tho Ruurlo" verkocht hadden aan Pelegrum then Rietberg een deel "groenlandes" van de Ruurlose marke in de Wolszhuerne gelegen.

Richter Willem tho Venthe was gehuwd met Griete. Zijn oudste zoon Lubbert stierf vóór 1557 op 25-jarige leeftijd. Zijn zoon Johan tho Venthe volgde hem in 1573 op als richter te Ruurlo en ontving een viertal stukken grond "daer zijnen schaede soe veel moegelijck mucht restaurieren en naecomme, soe him die rebelle en wederwartigen aengewant".

Johan moet vóór of in het begin van 1583 zijn overleden omdat zijn erfgenamen in dat jaar een proces beginnen over zijn bezittingen, het goed to Vendt en de Hagenbeeckerkamp, tegen Alphert Arntzen die gehuwd was met Beatrix thoe Venthe, dochter van Lubbert.

Op 11 mei 1583 komt Alphert reeds als richter te Ruurlo voor en nog op 10 september 1618 neemt hij deze functie waar. Richter Alphert verklaarde in 1601 dat hij wel 25 jaar lang een proces had moeten voeren tegen Anna de

Vendt vanwege zijn tweederde deel gelegen in 'et goed de Vent, genaamd Haagenbeekerkamp.

Het goed tho Venthe werd in dat jaar als volgt beschreven:

"daerop staende zij een redelick wel gebouwet huys mit een affgemaecte koeckene ende een olde verfallene poorte daervoor, rontsomme mit een graffte, noch een spycker daerbij mit een bougaert ende gruythaeffken ende rontsom den spycker oock eene graffte ende mit 15 jonck eyckenhout omwasse" (6).

Deze beschrijving geeft enigszins aan hoe het goed tho Venthe er in 1601 moet hebben uitgezien. In het huis was dus al een aparte keuken en het erf was omgeven door een "gracht" (graven). Rondom de korenschuur (spycker) die eveneens omgeven was door een "graven" stonden 15 eikenbomen.

Voor het huis lag een stuk land genaamd: "den Venterkamp" dat 20 molder "gesays" groot was en het "Luttike kempken" groot 1 molder "gesays". Beide kampen waren "oock miet eyckenboomen omcingelt".

Achter het huis lag een stuk land genaamd: "den Haverkamp" dat ongeveer 2 molder "gesays" groot was.

Tot het goed tho Venthe behoorde ook de "Haechbeeckercamp" gelegen "tenden Broyll ende ene zijde met eyckenboomen bewassen" groot $6\frac{1}{2}$ molder "gesays" en nog een "een stücke weylants die Wuestemate genant zijnde onlant mit elsholt avertagen".

Johan tho Venthe had destijds uit de genoemde "Hagenbekencamp" 2 molder "gesays" verpacht aan Toenie Gotinck voor 112 daler.

In 1617 maakte Geerlich van Langen uit naam van richter Alphert Aernitz en zijn huisvrouw Batrix thoe Venthe bekend, dat zij in het bezit waren van het hofhorige goed tho Venthe. Nu de 6 jaren van "upruckinge" (=uitstel) wederom waren verstreken werd hen opnieuw de toestemming gegeven het goed te mogen gebruiken zonder dat zij zich horig zouden geven naar het goed, mits zij 600 gulden zouden betalen aan de landrentmeester der graafschap Zutphen, genaamd Jacob Schimmelpenninck vander Oye.

Deze vrijstelling van 6 jaren zouden zij zich "nae den guede geven off einer man stellen die sich nae dem guede qualifiere". Indien zij zich geen verder uitstel konden veroorloven dienden zij het goed te verlaten.

Het goed tho Venthe was horig aan het hof te Lochem en stond onder het lef-recht, en wanneer de bezitter Alphert en zijn vrouw kwamen te overlijden zou de hertog komen "te deylen het halffe gerede guedt tot ein lepel toe". Het zogenaamde "lepelrecht" was het recht van de heer om van elk "sester" graan één lepel graan te heffen. "Sester" was de naam van een graan maat.

Noten:

- 1) Zie: Hertogelijk archief nr. 107c.
- 2) Zie: Hertogelijk archief nr. 104.
- 3) Zie: Hertogelijk archief nr. 106.
- 4) Zie: Hertogelijk archief nr. 138.
- 5) Zie: art. "De richters in het kerspel Ruurlo van 1508 tot 1669" door James Willinck (uit: Bijdr. en meded. ver. Gelre).
- 6) Zie: Archief der Gelderse rekenkamer nr. 1124.

